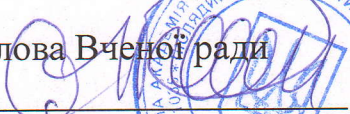

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ**ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ****«СХВАЛЕНО»**

Вченою радою Державної екологічної
академії післядипломної освіти та
управління

Голова Вченої ради

 Бондар О.І.
(Протокол № 3-19 08.04.2019)

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І АУДИТ**ПРОГРАМА**

навчальної дисципліни підготування магістрів
спеціальності 101 – екологія
у галузі знань 10 – природничі науки

2019 рік

Програма з дисципліни «ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І АУДИТ» складена на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні «Екологія та управління природними ресурсами».

Програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри екології та екологічного контролю

Протокол № 8 від 4 квітня 2019 р.

Завідувач кафедри Риженко Н.О.

ПОГОДЖЕНО

Директор Навчально-наукового інституту екологічної безпеки та управління

4 квітня 2019 р. Улицький О.А.

Розробники програми:

доктор фізико-математичних наук, професор Фінін Г.С.

кандидат економічних наук, доцент Чернихівська А.В.

ВСТУП

Програму вивчення навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент і аудит» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 101 – екологія у галузі знань 10 – природничі науки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент і аудит» є теоретичні основи та практичні аспекти екологічного менеджменту і аудиту як системи екологічного управління.

Навчальна програма складається з таких змістових модулів:

модуль 1. Теоретичні та практичні основи менеджменту;

модуль 2. Екологічний менеджмент;

модуль 3. Екологічний аудит.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент і аудит» є: формування знань та комплексу практичних вмінь щодо прийняття управлінських рішень в системі забезпечення еколого-збалансованої діяльності господарських об'єктів на державному, регіональному і галузевому рівнях.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни «Екологічний менеджмент і аудит» такі:

- формування уявлень про сутність екологічного менеджменту і аудиту;
- ознайомлення з управлінськими рішеннями, їх класифікацією, процесом прийняття;
- вивчення загальних прийомів і методів, що використовують в екологічному менеджменті і аудиті;
- ознайомлення з нормативно-правовим забезпеченням та державними стандартами що застосовуються в екологічному менеджменті і аудиті;
- дослідження формування і розвитку системи екологічного менеджменту і аудиту;

- використання екологічного маркетингу та екологічного інжинірингу як сучасних стратегічних інструментів;
- удосконалення державної політики у сфері екологічного менеджменту і аудиту.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- зміст, функції, завдання екологічного менеджменту і аудиту;
- загальні методи екологічного менеджменту;
- нормативно-правове регулювання екологічного менеджменту і аудиту;
- основні інструменти екологічного менеджменту і аудиту;
- види аудиту та методику його проведення;
- шляхи удосконалення системи екологічного менеджменту і аудиту.

уміти:

- обґрунтовувати управлінські рішення;
- застосовувати адміністративні, економічні і соціально-психологічні методи управління довкіллям;
- користуватися міжнародними стандартами ISO серії 14000.
- застосовувати навички щодо вирішення конкретних практичних завдань з проведення екоаудиту на підприємствах, у галузях, регіонах.
- застосовувати інструменти екологічного менеджменту і аудиту.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 105 годин 3,5 кредитів ЄКТС.

Аудиторних – 12 год. (6 год. лекційних, 6 год. практичних)

Самостійна робота студентів – 93 год.

Статус: II. Цикл фахової (професійної) підготовки

2.1. Цикл дисциплін вибору навчального закладу

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні та практичні основи менеджменту

Тема 1. Теоретико-методологічні основи менеджменту. Термінологічно-понятійний апарат категорій «управління» та «менеджмент». Мета та завдання менеджменту. Методи менеджменту та їх класифікація. Сутність управлінських рішень, їх класифікація, процес прийняття.

Тема 2. Основні функції менеджменту. Планування як функція менеджменту. Організація як функція менеджменту. Функція менеджменту мотивація. Функція менеджменту контроль. Функція менеджменту координація. Функція менеджменту регулювання.

Модуль 2. Екологічний менеджмент

Тема 3. Екологічний менеджмент: теоретичні визначення та практичні аспекти. Екологічний менеджмент: зміст, функції, завдання. Об'єкт, предмет екологічного менеджменту. Принципи, форми та методи екологічного менеджменту. Екологічний менеджмент як сучасний інструмент сталого розвитку.

Тема 4. Формування і розвиток системи екологічного менеджменту. Системи екологічного менеджменту і аудиту (EMAS). Британський стандарт в системі екологічного менеджменту BS 7750. Міжнародні стандарти ISO серії 14000. Стандарт ДСТУ ISO14001:2015 – Вимоги та настанови щодо застосування.

Модуль 3. Екологічний аудит

Тема 5. Теоретичні аспекти екологічного аудиту. Основні поняття екологічного аудиту. Завдання і типи екологічного аудиту. Об'єкт, суб'єкт та сфера застосування екологічного аудиту. Нормативно-правове забезпечення екологічного аудиту. ДСТУ ISO 19011:2012 – Настанови щодо здійснення аудитів систем управління. Міжнародні аспекти екологічного аудиту.

Тема 6. Сучасні інструменти екологічного менеджменту і аудиту. Особливості екологічного маркетингу: основні завдання і функції. Екологічний інжиніринг на підприємстві. Екологічна сертифікація. Екологічне маркування. Еколого-орієнтований менеджмент персоналу. Екологічна політика та її реалізація в Україні.

3. Рекомендована література

Законодавчі акти та нормативні документи

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища від 25.06.1991. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
2. Закон України «Про екологічний аудит» від 24.06 2004. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15>
3. ДСТУ ISO14001:2015 – Вимоги та настанови щодо застосування. – Режим доступу: https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/ДСТУ-ISO_14001-2015-.pdf
4. ДСТУ ISO14001:2015 – Вимоги та настанови щодо застосування. – Режим доступу: https://m.tntu.edu.ua/storage/pages/00000651/dstu19011-2012_audytory.pdf
5. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. – Режим доступу: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf
6. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>

Основна

1. Андрушків Б. М. Основи менеджменту / Б. М. Андрушків, О. Є. Кузьмін. – Львів: Світ, 1995. – 294 с.
2. Василенко В.А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2002. – 420с.
3. Галушкіна Т.П., Грановська Л. М. Екологічний менеджмент та аудит: Навчальний посібник. (в II частинах) – Херсон, 2012. – 421 с.
4. Екологічне управління: [підручник] / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
5. Екологічний аудит: [підручник] / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький. – К.: Вища школа, 2000. – 344 с.
6. Екологічний менеджмент: [навч. посібн.] / За ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 407 с.

7. Кожушко Л.Ф., Скрипчук П.М. Екологічний менеджмент: Підручник. К.: ВЦ «Академія», 2007.– 432 с
8. Петровська М. А. Екологічний менеджмент: [навчальний посібник.] / М. А. Петровська. – Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 187 с.
9. Царенко О. М. Основи екології та економіка природокористування / О. М. Царенко, О. О. Несветов, М. О. Кадацький. – Суми, 2001. – 323 с.
10. Скрипчук П. М. Менеджмент якості довкілля: [монографія] / П. М. Скрипчук. – Рівне: НУВГП, 2006. – 350 с.

Допоміжна

1. Горбулін, В. П. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки. Монографія / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К.: НІСД, 2010. – 288 с.
2. Кучерявий В. П. Урбоекологія: Підручник. - Львів: Світ, 2002. – 439 с.
3. Мельник Л.Г. Екологічна економіка / Л.Г. Мельник. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2002. – 346 с.
4. Микитюк О.М. Екологія людини: Підручник. - 3-є вид., випр. і доп. /О.М. Микитюк, О.З. Злотін, В.М. Бровдій. – Харків: "ОВС", 2004. – 254 с.
5. Хилько М.І. Екологізація політики / М.І. Хилько. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 344 с.
6. Шмандій В. М. Управління природоохоронною діяльністю: Навч. посібник / В. М. Шмандій, І. О. Солошич. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 296 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля України. Режим доступу: <https://menr.gov.ua>